

PRIJEDLOG OSNOVE ZA VOĐENJE PREGOVORA

I

**ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA IZMEĐU
VLADE CRNE GORE I VLADE REPUBLIKE ITALIJE
O SARADNJI U OBLASTI ODBRANE**

I USTAVNI OSNOV

Ustavni osnov za zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o saradnji u oblasti odbrane je sadržan u odredbama člana 15 stav 1 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da Crna Gora, na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i odredbama člana 100 tačke 1 i 4 Ustava, kojima je, između ostalog, propisano da Vlada vodi unutrašnju i vanjsku politiku i zaključuje međunarodne ugovore.

II OCJENA STANJA ODNOSA SA REPUBLIKOM ITALIJOM

Republika Italija je zvanično priznala Crnu Goru 14. juna 2006. godine, kada su i uspostavljeni diplomatski odnosi između dvije države.

Danas bilateralne odnose Crne Gore i Republike Italije karakteriše odlična i intenzivna saradnja u različitim domenima, koja je obilježena kontinuiranim političkim dijalogom na najvišem nivou. Tokom mnogobrojnih posjeta i susreta crnogorskih i italijanskih zvaničnika potvrđeno je da dvije zemlje dijele duboke istorijske veze, koje su im oblikovale diplomatske odnose, te konstatovano da postoji značajan potencijal za dalje unapređenje saradnje u oblastima od obostranog interesa.

Crna Gora i Republika Italija blisko saraduju u okviru NATO, a podrška Republike Italije, u realizaciji spoljnopolitičkih prioriteta Crne Gore, među kojima su evropske integracije apsolutni prioritet, je veoma snažna.

III RAZLOZI ZA ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA

Ovaj sporazum zaključuje se u cilju unapređenja saradnje u oblasti odbrane između dvije države i u njemu se definišu principi prema kojima će se ta saradnja sprovoditi. Predmetni međuvladin sporazum proširiće oblasti odbrambene saradnje Crne Gore i Republike Italije, u odnosu na oblasti saradnje koje su definisane Sporazumom između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o saradnji u oblasti odbrane, koji je zaključen u Rimu 14. septembra 2011. godine, a prestao je da važi u februaru 2026. godine.

Imajući u vidu izmijenjene geopolitičke okolnosti i nove bezbjednosne izazove, prepoznata je potreba za boljim definisanjem i razvojem novih bilateralnih aktivnosti i projekata iz domena odbrane, odnosno prepoznata je potreba za boljom koordinacijom napora u cilju održavanja regionalnog mira i stabilnosti.

IV OSNOVNA PITANJA O KOJIMA ĆE SE VODITI PREGOVORI

Sporazumom se uspostavlja principi sprovođenja saradnje između dvije države u oblasti odbrane.

Pregovori su fokusirani na definisanje oblasti saradnje; aktivnosti kroz čiju realizaciju će se saradnja sprovoditi; institucije nadležne za implementaciju Sporazuma; zaštitu tajnih podataka i zaštitu intelektualne svojine. Njima će se tretirati i pravna pitanja u vezi sa odgovornošću strane porijekla čije osoblje boravi na teritoriji strane prijema, tokom aktivnosti koje se sprovode u okviru saradnje predviđene ovim sporazumom, kao i pitanja medicinskih usluga. Rješavanje sporova i završne odredbe, te finansijske odredbe kojima se će predviđa da će svaka Strana snositi svoje troškove u vezi sa implementacijom Sporazuma, takođe su predmet pregovora.

V PROCJENA POTREBNIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA REALIZACIJU SPORAZUMA

Za izvršavanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o saradnji u oblasti odbrane biće predviđena finansijska sredstva Prijedlozima Zakona o budžetu Crne Gore za naredne godine, a u skladu sa dinamikom realizacije.

VI POTREBA USAGLAŠAVANJA PROPISA

Zaključivanje Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o saradnji u oblasti odbrane ne zahtijeva izmjenu važećih ili donošenje novih propisa u Crnoj Gori.

VII PRIJEDLOG SASTAVA DELEGACIJE

Tekst sporazuma će biti usaglašen u direktnoj komunikaciji i tokom sastanaka predstavnika ministarstava odbrane Crne Gore i Republike Italije.

SPORAZUM

IZMEĐU

VLADE CRNE GORE

I

VLADE REPUBLIKE ITALIJE

O

SARADNJI U OBLASTI ODBRANE

PREAMBULA

Vlada Crne Gore i Vlada Republike Italije, u daljem tekstu „Strane”, a pojedinačno „Strana”;

Potvrđujući svoje dobre bilateralne odnose, zajedničke bezbjednosne izazove i iskustvo u zajedničkom radu, uključujući učešće njihovih oružanih snaga u okviru NATO-a i drugim multinacionalnim formatima;

U želji da nadgrade i ojačaju postojeće veze između svojih oružanih snaga;

Imajući na umu novi bezbjednosni kontekst u Evropi i potrebu za boljom koordinacijom napora u cilju regionalnog mira i stabilnosti;

Posvećene rješavanju strateških bezbjednosnih izazova i promovisanju međunarodnog mira i bezbjednosti u kontekstu svojih multilateralnih obaveza;

Prepoznajući prednosti dalje saradnje između Strana, posebno kroz implementaciju i pridržavanje NATO standarda i ciljeva sposobnosti;

Svjesne da saveznice u NATO-u treba da unaprijede učinkovitost i efikasnost svojih sveobuhvatnih odbrambenih i bezbjednosnih napora tražeći nove pristupe bilateralnoj i multinacionalnoj odbrambenoj i bezbjednosnoj saradnji, uključujući i koordinaciju odbrambenih politika i planova na dobrovoljnoj osnovi, kako bi se obezbijedile efikasne sposobnosti;

Uzimajući u obzir Sjevernoatlantski ugovor, sačinjen u Vašingtonu 4. aprila 1949. godine; Sporazum između država članica Sjevernoatlantskog ugovora o statusu njihovih snaga, sačinjen u Londonu 19. juna 1951. godine (u daljem tekstu „NATO SOFA”); Povelju Ujedinjenih nacija, sačinjenu u San Francisku 26. juna 1945. godine; Sporazum između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka, sačinjen u Podgorici 13. oktobra 2015. godine;

dogovorile su se o sljedećem:

ČLAN 1

DEFINICIJE

Termini koji se koriste u ovom Sporazumu imaju sljedeća značenja:

1. „Strana pošiljalac“ označava stranu koja upućuje osoblje, materijal i opremu strani domaćinu radi sprovođenja ovog Sporazuma;
2. „Strana domaćin“ označava stranu koja na svojoj teritoriji prima osoblje, materijal i opremu strane pošiljaoca i obezbjeđuje njihov prihvata i smještaj, u svrhu sprovođenja ovog Sporazuma;
3. „Treća strana“ označava svako fizičko ili pravno lice koje nije ugovorna strana ovog Sporazuma.
4. „Osoblje“ označava pripadnike oružanih snaga i/ili civilno osoblje bilo koje od ugovornih strana, uključujući prateća lica, koja su bila uključena u aktivnosti koje se sprovode u skladu sa ovim Sporazumom.

ČLAN 2

SVRHA I PODRUČJE PRIMJENE

1. Svrha ovog Sporazuma je uspostavljanje pravnog okvira i unaprjeđenje bilateralne saradnje i odnosa između Strana u oblasti odbrane, kroz nadogradnju postojeće saradnje i identifikovanje novih oblasti od obostranog interesa.
2. Ovaj Sporazum će se sprovoditi u skladu sa crnogorskim i italijanskim zakonodavstvom, kao i sa važećim međunarodnim pravom, a za italijansku stranu u skladu sa obavezama koje proizilaze iz članstva Italije u Evropskoj uniji.

ČLAN 3

CILJEVI SARADNJE

Strane će, uz pune i blagovremene međusobne konsultacije i na osnovu zajedničke saglasnosti, unapređivati svoju bilateralnu odbrambenu saradnju radi ostvarivanja sledećih ciljeva:

- a) očuvanje mira i bezbjednosti;
- b) unapređenje partnerstva i saradnje;
- c) unapređenje i jačanje postojećih odbrambenih i bezbednosnih odnosa, međusobnog razumijevanja i povjerenja;
- d) identifikovanje i razmatranje strateških pitanja u oblasti odbrane i bezbjednosti, kao i zajedničko djelovanje u njihovom rješavanju;
- e) unapređenje efikasnosti i djelotvornosti odbrambenih politika i oružanih snaga Strana;
- f) razvijanje i unapređivanje, u skladu sa potrebom razmjene informacija, znanja i saradnje na ekspertskom nivou;
- g) poboljšanje interoperabilnosti i sposobnosti raspoređivanja, kao i jačanje sposobnosti zajedničkog djelovanja u međunarodnim operacijama;

- h) nastojanje ka optimizaciji korišćenja svojih odbrambenih resursa i unapređivanju troškovne efikasnosti;
- i) dostizanje tehnoloških benefita i povećanje efikasnosti kao i razvoj sposobnosti u vezi sa podrškom procesu nabavke u oblasti odbrane;
- j) unapređivanje i jačanje komercijalne saradnje između subjekata odbrambene industrije u državnom i privatnom vlasništvu, uključujući izvođače i podizvođače.

ČLAN 4

OBLASTI SARADNJE

1. Saradnja između Strana obuhvataće sljedeće oblasti:

- a) vojnu obuku i obrazovanje;
- b) bezbjednosnu i odbrambenu politiku;
- c) međusobno učešće u vježbama/obukama ili zajedničkim vježbama ili učešće u svojstvu posmatrača;
- d) odbrambenu industriju i nabavku odbrambene i vojne opreme;
- e) vojnu saradnju i kontakt posjete između oružanih snaga;
- f) vojnu medicinu i zdravstvene usluge;
- g) logističku saradnju, grantove i logističku podršku;
- h) komunikacije, elektroniku i informacione sisteme;
- i) vojnu policiju;
- j) operacije koje nijesu borbene, uključujući mirovne i/ili operacije humanitarne pomoći;
- k) razmjenu znanja o vojnim pravnim sistemima;
- l) razmjenu osoblja u cilju profesionalnog razvoja;
- m) razmjenu vojnog osoblja i jedinica;
- n) obuku i razmjenu iskustava u oblasti traganja i spašavanja;
- o) hidrografiju;
- p) vojnu istoriju i sport;
- q) druge oblasti o kojima se Strane naknadno sporazumiju.

2. U svrhu sprovođenja saradnje prema ovom sporazumu, Strane mogu, ukoliko je potrebno, zaključiti posebni naknadni Implementacioni sporazumi između Strana ili aranžman između nadležnih organa, u okviru ovog Sporazuma.

ČLAN 5

OBLICI SARADNJE

Saradnja između Strana će se sprovoditi kroz sljedeće aktivnosti:

- a) radne posjete/sastanke, uključujući bilateralne štabne razgovore i ekspertske sastanke;
- b) posjete vojnih delegacija;
- c) učešće na izložbama vojne opreme i naoružanja, vojnim vježbama, seminarima i konferencijama;

- d) razmjenu predavačkog kadra i osoblja za obuku, kao i obrazovanje crnogorskih kadeta na italijanskim vojnim akademijama, te usavršavanje profesionalnih vojnih lica na italijanskim vojno-obrazovnim institucijama;
- e) razmjena obuke za osoblje, uključujući obuku za mirovne operacije;
- f) posjete vojnim brodovima, vazduhoplovima i drugim vojnim strukturama;
- g) učešće na simpozijumima, konferencijama i kursevima;
- h) razmjenu kulturnih i sportskih aktivnosti;
- i) druge oblike vojne saradnje o kojima se Strane sporazumiju.

ČLAN 6 NADLEŽNI ORGANI

Nadležni organi za sprovođenje ovog Sporazuma su:

- za Vladu Crne Gore: Ministarstvo odbrane Crne Gore/ Generalštab Vojske Crne Gore
- za Vladu Republike Italije: Ministarstvo odbrane Republike Italije/ Generalštab Oružanih snaga Republike Italije

ČLAN 7 BEZBJEDNOST TAJNIH PODATAKA

1. Pitanja u vezi sa zaštitom tajnih podataka koji se generišu, obrađuju ili razmjenjuju u okviru ovog Sporazuma biće regulisani u skladu sa Sporazumom između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Italije o razmjeni i uzajamnoj zaštiti tajnih podataka, zaključenim u Podgorici 13. oktobra 2015. godine.
2. Pristup informacijama biće dozvoljen samo osoblju koje je na odgovarajući način bezbjednosno provjereno i ima potrebu da zna.
3. Osoblje Strane pošiljaoca dužno je da se u svakom trenutku pridržava bezbjednosnih propisa Strane domaćina.
4. U slučaju prekida važenja ovog Sporazuma po osnovu člana 16, odredbe Sporazuma iz stava 1. ovog člana nastaviće da se primjenjuju na tajne podatke generisane, obrađene ili razmijenjene u skladu sa ovim Sporazumom dok je bio na snazi.

ČLAN 8 INTELEKTUALNA SVOJINA

Strane se obavezuju da će sprovesti postupke potrebne za obezbjeđivanje zaštite prava intelektualne svojine, uključujući patente koji proisteknu iz aktivnosti sprovedenih u skladu sa ovim Sporazumom, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom i primjenjivim međunarodnim pravom, kao i, u slučaju italijanske strane, obaveze koje proizilaze iz članstva Italije u Evropskoj uniji.

ČLAN 9
PRAVNA PITANJA

1. Krivična i/ili disciplinska nadležnost će se sprovoditi u skladu sa članom VII NATO SOFA (Sporazuma o statusu snaga).
2. Osoblje Strane pošiljaoca nema disciplinsku nadležnost nad pripadnicima Oružanih snaga Strane domaćina, niti pripadnici Oružanih snaga Strane domaćina imaju disciplinsku nadležnost nad pripadnicima Oružanih snaga Strane pošiljaoca.

ČLAN 10
NAKNADA I ZAHTJEVI

Zahtjevi za naknadu štete zbog povreda, smrti ili materijalne štete nastale ili prouzrokovane od strane Osoblja koje su uputile Strane, rješavaće se u skladu sa članom VIII NATO SOFA (Sporazuma o statusu snaga).

ČLAN 11
PRIVILEGIJE I IZUZEĆA

Za sva pitanja koja se tiču **privilegija i izuzeća** za **Osoblje Strane pošiljaoca** i njihovih zavisnih članova, primjenjuju se odredbe NATO SOFA.

ČLAN 12
MEDICINSKE USLUGE I FINANSIJSKA PITANJA

1. Osoblje mora biti dobrog zdravstvenog stanja za obavljanje bilo koje aktivnosti u skladu sa ovim sporazumom. Strana domaćin može zatražiti medicinski izvještaj koji dokazuje da su u zdravstveno dobrom stanju.
2. Svaka Strana snosi sopstvene troškove nastale prilikom sprovođenja ovog sporazuma i naknadnih izvršnih sporazuma i aranžmana, uključujući:
  - a) putne troškove, dnevnice, plate, osiguranja za bolest i povrede, kao i druge dodatke koji pripadaju sopstvenom Osoblju u skladu sa njenim propisima.
  - b) medicinske i stomatološke troškove, kao i troškove repatrijacije ili evakuacije sopstvenog bolesnog, povrijeđenog ili preminulog Osoblja.
3. Ne dovodeći u pitanje odredbe iz tačke "b" ovog člana, Strana domaćin će obezbijediti hitnu medicinsku pomoć, u medicinskim ustanovama svojih Oružanih snaga, svom Osoblju Strane pošiljaoca kojem može biti potrebna medicinska pomoć tokom sprovođenja bilateralnih aktivnosti saradnje prema ovom sporazumu i naknadnim izvršnim Sporazumima i aranžmanima a, kada je potrebno, i u drugim zdravstvenim ustanovama, pod uslovom da Strana pošiljalac snosi sopstvene troškove.
4. Sve aktivnosti koje se sprovode prema ovom Sporazumu i naknadnim implementacionim sporazumima i aranžmanima će zavisiti od raspoloživosti finansijskih sredstava Strana, u

skladu sa raspoloživim redovnim budžetom bez ikakvih dodatnih troškova za državne budžete Crne Gore i Republike Italije.

ČLAN 13 CARINSKI POSTUPCI I POSTUPCI ZA PASOŠE

1. Za sva pitanja koja se tiču boravka, carinskih i pasoških propisa za Osoblje, primjenjuju se uslovi NATO SOFA.
2. Za sva pitanja koja se tiču boravka, carinskih i pasoških propisa koji nijesu pokriveni NATO SOFA ili bilo kojim drugim Sporazumima, primjenjuju se propisi Strane domaćina.

ČLAN 14 TAKSE I CARINE

Odbrambena sredstva i oprema, koju nabavlja Ministarstvo odbrane Crne Gore, u skladu sa članom 4, tačka 1, podtačka d ovog sporazuma, biće izuzeti od bilo kojih carinskih naknada, poreza na dodatu vrijednost pri uvozu, poreza na promet i bilo kojih drugih indirektnih taksi ili poreza na imovinu i sličnih dadžbina, koje se naplaćuju na teritoriji Crne Gore.

ČLAN 15 ZAŠTITA LIČNIH PODATAKA

Zaštita podataka je utvrđena u **Aneksu** priloženom ovom sporazumu, koji čini njegov sastavni dio.

ČLAN 16 RJEŠAVANJE SPOROVA

Svi sporovi koji proizilaze iz tumačenja i/ili sprovođenja ovog sporazuma rješavaće se mirnim putem kroz direktne konsultacije i pregovore između Strana. Strane neće upućivati nikakav spor bilo kojoj trećoj strani, sudu ili tribunalu.

ČLAN 17 ZAVRŠNE ODREDBE

1. Ovaj Sporazum stupa na snagu danom prijema posljednjeg od dva obavještenja kojima se Strane međusobno obavještavaju o završetku svojih odgovarajućih nacionalnih procedura za stupanje na snagu ovog Sporazuma.
2. Danom stupanja na snagu ovog Sporazuma, Sporazum između Vlade Republike Italije i Vlade Crne Gore o saradnji u oblasti odbrane, zaključen u Rimu 14. septembra 2011. godine, prestaje da važi.
3. Ovaj Sporazum ostaje na snazi na neodređeno vrijeme, osim ako jedna od Strana ne zatraži njegov raskid.

4. Strane mogu izmijeniti ovaj Sporazum u bilo koje vrijeme u pisanoj formi, uz obostranu saglasnost. Izmjene i dopune Sporazuma stupaju na snagu u skladu sa postupkom predviđenim u stavu 1. ovog člana.
5. Svaka Strana ima pravo da raskine ovaj Sporazum u bilo koje vrijeme obavještanjem druge Strane pisanim putem. Raskid ovog Sporazuma proizvodi pravno dejstvo 6 (slovima: šest) mjeseci nakon datuma prijema takve objave. Strane se takođe mogu zajednički dogovoriti o raskidu ovog sporazuma u bilo koje vrijeme.
6. Raskid ovog sporazuma neće uticati na obaveze Strana koje proizilaze iz članova 4.2, 11, 13.
7. Raskid ovog sporazuma neće uticati na završetak bilo kakvih tekućih projekata, programa, aktivnosti i/ili ugovora koji se mogu nastaviti do njihovog okončanja, osim ako se Strane drugačije ne dogovore.

Potvrđujući navedeno, dolje potpisani, propisno ovlašćeni predstavnici, potpisali su ovaj Sporazum.

Potpisano u _____ dana _____ u dva originalna primjerka, svaki na crnogorskom, italijanskom, i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi podjednako autentični. U slučaju bilo kakvog razilaženja u tumačenju, mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

ZA VLADU CRNE GORE

ZA VLADU REPUBLIKE ITALIJE

_____

_____

Aneks

Odredbe o prenosu ličnih podataka između nadležnih institucija, u skladu sa članom 14 Sporazuma između Vlade Republike Italije i Vlade Crne Gore o saradnji u oblasti odbrane

Imajući u vidu član 46(2)(a) Uredbe (EU) 2016/679 Evropskog parlamenta i Savjeta od 27. Aprila 2016. godine o zaštiti fizičkih lica u vezi sa obradom ličnih podataka i njihovom slobodnom kretanju, kojom se stavlja van snage Direktiva 95/46/EC (Opšta uredba o zaštiti podataka / GDPR) i Zakon o zaštiti podataka o ličnosti.

Svaka nadležna institucija jedne od Strana (u daljem tekstu: Institucija), u skladu sa članom 6 Sporazuma između Vlade Republike Italije i Vlade Crne Gore o saradnji u oblasti odbrane (u daljem tekstu: Sporazum), primjenjivaće garancije u vezi sa prenosom ličnih podataka Instituciji druge Strane, kako je i predviđeno odredbama ovog Aneksa. Takve garancije su obavezujuće za svaku Stranu i imaju prednost u odnosu na eventualno suprotstavljene obaveze sadržane u njihovim zakonodavnim sistemima.

I. Definicije

Za potrebe ovih odredbi, primjenjuju se sljedeće definicije:

- (a) „lični podaci“: sve informacije koje se odnose na identifikovano ili identifikabilno fizičko lice („Lice na koje se podaci odnose“), u skladu sa Sporazumom. Identifikabilno fizičko lice je ono fizičko lice čiji se identitet može utvrditi, neposredno ili posredno, naročito na osnovu identifikatora kao što su ime, identifikacioni broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili jedan ili više elemenata koji se odnose na fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili društveni identitet tog lica.
- (b) „podaci posebne kategorije“: lični podaci koji otkrivaju rasno ili etničko porijeklo, politička mišljenja, vjerska ili filozofska uvjerenja, članstvo u sindikatima, genetske ili biometrijske podatke u cilju jedinstvenog identifikovanja fizičkog lica, kao i zdravstvene podatke i podatke o seksualnoj orijentaciji i seksualnom životu fizičkog lica.
- (c) „podaci o krivičnim djelima“: lični podaci koji se odnose na krivične presude i krivična djela, ili povezanim bezbjednosnim mjerama.
- (d) „uobičajeni lični podaci“: lični podaci koji se ne odnose na podatke posebne kategorije ili podatke o krivičnim djelima.

- (e) „obrada“: bilo koja radnja ili skup radnji koje se vrše nad ličnim podatkom ili skupom ličnih podataka, bez obzira na to da li se vrše automatizovanim sredstvima, kao što su prikupljanje, evidentiranje, organizovanje, strukturiranje, čuvanje, prilagođavanje ili izmjena, preuzimanje, konsultovanje, korišćenje, otkrivanje putem prenosa, distribucija ili na drugi način stavljanje na raspolaganje, usklađivanje ili kombinovanje, ograničavanje, brisanje ili uništavanje.
- (f) „prenos“: slanje ličnih podataka od strane Institucije jedne Strane Instituciji druge Strane.
- (g) „dalja komunikacija“: slanje ličnih podataka od strane Institucije koja je primila podatke instituciji u istoj državi.
- (h) „dalji prenos“: slanje ličnih podataka od strane Institucije koja je primila podatke instituciji u trećoj državi ili međunarodnoj organizaciji.
- (i) „profilisanje“: bilo koji oblik automatizovane obrade ličnih podataka koji podrazumijeva korišćenje ličnih podataka u cilju procjene određenih aspekata povezanih sa fizičkim licem.
- (j) „povreda ličnih podataka“: narušavanje bezbjednosti koje vodi ka incidentnom ili protivzakonitom uništenju, gubljenju, izmjeni, neovlašćenom otkrivanju ili pristupu ličnim podacima koji se prenose, čuvaju ili obrađuju.
- (k) „primjenjive pravne obaveze“: postojeći regulatorni okvir koji se primjenjuje na bilo koju Instituciju, uključujući propise o zaštiti ličnih podataka.
- (l) „nadzorni organ“: nezavisni organ koji su uspostavile Strane radi nadzora nad primjenom nacionalnog zakonodavstva o zaštiti ličnih podataka. ¹
- (m) „prava lica na koje se podaci odnose“:
  - (i) „pravo na prijem informacija“: pravo lica na koje se podaci odnose da dobije informaciju o obradi svojih ličnih podataka u sažetoj, transparentnoj, razumljivoj i lako dostupnoj formi.
  - (ii) „pravo na pristup“: pravo lica na koje se podaci odnose da dobije potvrdu da li su njegovi ili njeni lični podaci u procesu obrade ili ne, i, ukoliko je to slučaj, da mu se obezbijedi pristup predmetnim podacima i detaljima o njihovom toku obrade.

---

¹ U Republici Italiji, nadzorni organ, u skladu sa članom 77 Opšte uredbe o zaštiti podataka (EU) 2016/679, jeste Italijanski organ za zaštitu podataka (Garante per la protezione dei dati personali), čije je djelovanje regulisano članom 140-bis i narednim članovima Zakona o zaštiti ličnih podataka (Zakonodavni dekret br. 196/2003 sa naknadnim izmjenama i dopunama).

Kada je riječ o Crnoj Gori, nadležni organ, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti je Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama („ Službeni list Crne Gore“, br 79/08, 70/09,44/12,22/1,7 i 77/24)

- (iii) „pravo na ispravku“ pravo lica na koje se podaci odnose na ispravku ili dopunu netačnih podataka povezanih sa licem, bez nepotrebnog odlaganja.
- (iv) „pravo na brisanje“: pravo lica na koje se podaci odnose da ostvari brisanje svojih ličnih podataka kada se isti više ne koriste za svrhu za koju su prikupljeni ili obrađivani, ili kada su nezakonito prikupljeni ili obrađeni, u skladu sa ovim odredbama i primjenjivim pravnim zahtjevima.
- (v) „pravo na prigovor“: pravo lica na koje se podaci odnose da, u bilo kom trenutku, uloži prigovor na obradu svojih ličnih podataka, iz razloga koji se odnose na njegovu ili njenu posebnu situaciju, ne dovodeći u pitanje postojanje prevladavajućih legitimnih osnova za obradu uključujući uspostavljanje, ostvarivanje ili odbranu pravnih zahtjeva pred sudom.
- (vi) „pravo na ograničenje obrade“: pravo lica na koje se podaci odnose da zahtijeva ograničenje obrade svojih ličnih podataka kada su ti podaci nepouzdana, kada je obrađivanje protivzakonito, kada Instituciji ti podaci više nisu potrebni za svrhu za koju su prikupljeni ili kada je lice uložilo prigovor čija je ocjena u toku.
- (vii) „pravo da ne bude predmet automatizovanih odluka, uključujući profilisanje“: pravo lica na koje se podaci odnose da ne bude predmet odluke koja je utemeljena isključivo na automatizovanoj obradi, uključujući profilisanje, a iz koje proizilaze pravne posljedice po lice, ili na sličan način značajno utiče na lice.

Domen primjene

Ove odredbe primjenjuju se na osoblje Strana uključeno u aktivnosti saradnje navedene u čl. 3, 4 i 5 Sporazuma.

U cilju sprovođenja tih aktivnosti, Institucije će razmjenjivati sljedeće lične podatke lica na koje se podaci odnose:

1. uobičajeni podaci: lični podaci (ime i prezime, nacionalnost, mjesto i datum rođenja, prebivalište/boravište), kontakt podaci (broj telefona, e-mail adresa), profesionalni podaci, bezbjednosna provjera, podaci koji se tiču učešća u posebnim aktivnostima (posjete, sastanci, obuke, vojne vježbe, humanitarne i mirovne operacije, naučna ili tehnička saradnja, komercijalna ili proizvodna saradnja, sportske aktivnostim itd.);
2. podaci posebne kategorije: podaci o fizičkim i mentalnim sposobnostima, zdravstvena pitanja, biometrijski podaci, itd.;
3. podaci o krivičnim djelima: potencijalna uključenost u krivične postupke.

II. Garancije za zaštitu ličnih podataka

1. Ograničenje svrhe

Lični podaci prenosiće se između Institucija isključivo radi ostvarivanja svrha navedenih u Paragrafu II. Institucije neće dalje komunicirati ili prenositi lične podatke u druge svrhe osim navedenih, obezbjeđujući odgovarajuće garancije da je dalja obrada ograničena na te svrhe, u skladu sa Paragrafom III.6.

2. Kvalitet podataka i proporcionalnost

Institucija koja prenosi lične podatke, prenosiće isključivo lične podatke koji su adekvatni, relevantni i ograničeni na ono što je neophodno za svrhu za koju su prenešeni i dalje obrađivani. Prenos podataka posebne kategorije ili podataka o krivičnim djelima dozvoljen je isključivo ako je to strogo neophodno za ostvarivanje svrha Sporazuma.

Institucija koja prenosi lične podatke obezbijediće, prema svom saznanju, da su lični podaci koje se prenose tačni i, po potrebi, ažurirani. Ukoliko Institucija naknadno utvrdi da su podaci preneseni drugoj Instituciji netačni, o tome će obavijestiti Instituciju primaoca, koja će izvršiti ispravku podataka prema potrebi.

3. Transparentnost

Svaka institucija će licu na koje se podaci odnose pružiti opšte informacije o:

- (a) identitetu i kontakt podacima rukovaoca podacima i, kada je primjenjivo, službenika za zaštitu podataka;
- (b) svrsi, pravnom osnovu i načinu obrade ličnih podataka, uključujući period njihovog čuvanja;
- (c) primaocima kojima lični podaci mogu biti prenijeti u cilju dalje komunikacije ili prenosa, obezbjeđujući predviđene garancije i razloge slanja podataka;
- (d) pravima lica na koje se podaci odnose u skladu sa ovim odredbama i primjenjivim pravnim zahtjevima, uključujući načine ostvarivanja tih prava;
- (e) potencijalnim zastojsima ili primjenjivim ograničenjima u vezi sa ostvarivanjem prava;
- (f) pravo na podnošenje žalbe nadzornom organu, uz navođenje relevantnih kontakt podataka, kao i pravo na obraćanje sudskom organu.²

---

² Kada je riječ o R. Italiji, nadležni sudski organ, u skladu sa članom 79 Opšte uredbe o zaštiti podataka, jeste Osnovni sud (Ordinary Judge), kako je predviđeno članom 152 Zakona o zaštiti ličnih podataka (Zakonodavni dekret br. 196/2003, sa naknadnim izmjenama i dopunama). Kada je riječ o Crnoj Gori, nadležni sudski organ, u skladu sa Zakonom o upravnom postupku („Službeni list Crne Gore“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17)

Svaka Institucija će objaviti gorenavedene opšte informacije na svojoj internet stranici, zajedno sa Sporazumom. Primjerak opštih informacija, kao i referenca za navedenu internet stranicu, biće predmet i individualne komunikacije sa licima na koje se podaci odnose.

4. Bezbjednost i povjerljivost

Svaka Institucija će sprovesti odgovarajuće tehničke i organizacione mjere za zaštitu ličnih podataka od slučajnog ili nezakonitog pristupa, uništavanja, gubitka, izmjene ili neovlašćenog otkrivanja. Ove mjere će obuhvatati odgovarajuće administrativne, tehničke i fizičke bezbjednosne mjere. Takve mjere će podrazumijevati klasifikaciju ličnih podataka u obične, posebne kategorije i podatke o krivičnim djelima; ograničenje broja osoba koje su ovlašćene za pristup ličnim podacima; bezbjedno skladištenje ličnih podataka u zavisnosti od vrste i usvajanje politika za obezbjeđivanje ličnih podataka su osigurani i povjerljivi, uključujući sprovođenje pseudonimizacije i tehnike enkripcije. Najstrožije bezbjednosne mjere će se primjenjivati za obradu posebne kategorije i podataka o krivičnim djelima, omogućavajući takođe selektivniji pristup i specijalne obuke za operatere.

U slučaju da Institucija koja prima podatke postane svjesna povrede ličnih podataka, informisaće Instituciju koja prenosi podatke u roku od 48 sati i preuzeće razumne i odgovarajuće mjere da otkloni ili minimizira mogući negativan efekat po lica na koje se podaci odnose, uključujući informisanje takvih subjekata bez odlaganja o pojavi povrede, ako ona može predstavljati visok rizik po njegova/njena prava i slobode.

5. Načini ostvarivanja prava

Svaka institucija će sprovesti odgovarajuće mjere po redu, na zahtjev lica na koje se podaci odnose, kako bi mogla da:

- (1) potvrdi da li obrađuje ili ne, lične podatke koji se tiču njega/nje, i, ukoliko je to slučaj, omogući pristup takvim podacima i informacijama o njihovoj obradi, uključujući informaciju o svrsi obrade, kategoriji podataka, porijeklu i primaocima podataka, predviđenom periodu čuvanja i mogućnosti podnošenja žalbe ili tužbe;
- (2) identifikuje sve lične podatke podnosioca zahtjeva koji su prenešeni drugoj instituciji pod ovim klauzulama;
- (3) obezbijedi opšte informacije i na svom web sajtu, u vezi sa garancijama koje su primjenjive na prenos podataka drugoj instituciji;

Svaka institucija će reagovati odgovorno i pravovremeno na zahtjev lica na koje se podaci odnose za ispravljanje, brisanje, ograničenje obrade ili protivljenje obradi njegovih/njenih ličnih podataka ili za ostvarivanje njegovog/njenog prava da ne bude podložan/a automatizovanom donošenju odluka. Mejl adresa za datoteku gore pomenutih zahtjeva mora biti navedena u opštim

---

informacijama poslatim licima na koje se podaci odnose, iz stava.3 tačka 3 o transparentnosti. Institucija može da preduzme odgovarajuće mjere, na primjer naplatu razumne takse za pokrivanje administrativnih troškova za zahtjev, ili odbijanje da se postupa po njemu, ukoliko je takav zahtjev očigledno neosnovan ili pretjeran.

Svaka institucija može koristiti automatizovane procedure kako bi efikasnije ostvarila svoje ciljeve, pod uslovom da ilustruje svoje razloge i pruži smislene informacije o korišćenoj logici. U tom slučaju mora se dobiti prethodna i izričita saglasnost lica na koje se podaci odnose ili mu se mora priznati pravo da ne bude predmet automatizovanog donošenja odluka. U svakom slučaju, lica na koje se podaci odnose imaju pravo da dobiju ispravku netačnih ili nepotpunih informacija o sebi i da zahtijevaju preispitivanje automatizovanih odluka ljudskom intervencijom.

Prava Subjekata podataka mogu biti ograničena, u mjeri u kojoj je to neophodno i proporcionalno u demokratskom društvu, radi zaštite važnih ciljeva od javnog interesa koje priznaju Strane, u duhu reciprociteta, što je karakteristika međunarodne saradnje. Zaštita prava i sloboda drugih, nacionalna sigurnost, odbrana, sprječavanje, istraga, otkrivanje i krivično gonjenje, kao i sprovođenje nadzorne, inspekcijske ili regulatorne funkcije, povezane čak i povremeno, s izvršnim i nadzornim aktivnostima Institucija, postupajući u vršenju službenih ovlašćenja koja su im dodijeljena, spadaju u ovu oblast. Gore navedena ograničenja, koja se regulišu zakonom, mogu ostati na snazi samo dok postoji razlog koji ih je prouzrokovao.

6. Dalja komunikacija ili prenos ličnih podataka

6.1 *Dalja komunikacija ličnih podataka*

Institucija koja prima podatke može nastaviti s daljim komuniciranjem ličnih podataka drugoj instituciji iste zemlje isključivo uz prethodno pismeno odobrenje institucije koja prenosi podatke, i ako druga institucija pruži iste garancije predviđene ovim klauzulama. U pismenom zahtjevu za ovlašćenje, Institucija koja prima podatke mora pružiti dovoljno informacija o vrsti podataka koje namjerava komunicirati, drugoj instituciji primaocu i pravnom osnovu, razlozima i svrsi komuniciranja.

Institucija koja prima podatke može, u izuzetnim slučajevima, nastaviti s daljim komuniciranjem ličnih podataka drugoj instituciji iste zemlje bez prethodne dozvole Institucije koja prenosi podatke, samo ako je to neophodno iz jednog od sljedećih razloga:

- zaštita vitalnih interesa lica na koje se podaci odnose ili druge fizičke osobe;
- uspostavljanje, ostvarivanje ili odbrana administrativnog ili sudskog prava;
- vođenje istrage ili krivičnog postupka usko povezanog s aktivnostima za koje su podaci preneseni.

U gore navedenim slučajevima, Institucija koja prima podatke će prethodno obavijestiti Instituciju koja prenosi podatke o daljoj komunikaciji, pružajući detalje o potrebnim podacima, instituciji

koja podnosi zahtjev i relevantnom pravnom osnovu. Kad god bi pružanje takvih informacija moglo biti u sukobu s obavezom povjerljivosti, kao u slučaju tekućih istraga, Institucija koja prima podatke će u što kraćem roku obavijestiti Instituciju koja prenosi podatke o nastanku dalje komunikacije. U gore navedenim slučajevima, Institucija koja prenosi podatke mora uzeti u obzir ova obavještenja i dostaviti ih svom nadzornom organu na njegov zahtjev. Institucija koja prima podatke će nastojati da se osigura da se lični podaci primljeni u skladu s ovim klauzulama ne prenose dalje bez prethodnog odobrenja, a posebno pozivanjem na sva primjenjiva izuzeća i ograničenja.

6.2 *Dalji prenos ličnih podataka*

Institucija koja prima podatke može nastaviti s daljim prenosom ličnih podataka drugoj instituciji treće zemlje ili međunarodnoj organizaciji isključivo uz prethodnu pismenu saglasnost Institucije koja prenosi podatke, i ako druga institucija pruži iste garancije predviđene ovim klauzulama. U pisanom zahtjevu za odobrenje, Institucija koja prima podatke mora pružiti dovoljno informacija o vrsti podataka koje namjerava prenijeti, prethodno navedenoj drugoj instituciji i pravnom osnovu, razlozima i svrhama daljeg prenosa.

7. Trajanje zadržavanja ličnih podataka

Institucije će zadržati lične podatke onoliko dugo koliko je propisano važećim zakonskim zahtjevima, koji moraju osigurati vremenski okvir koji ne prelazi ono što je neophodno i proporcionalno u demokratskom društvu za svrhe za koje se obrađuju.

8. Administrativna i sudska zaštita

Ako lice na koje se podaci odnose smatra da Institucija nije ispunila garancije predviđene ovim Klauzulama ili da su njegovi ili njeni lični podaci bili predmet nezakonite obrade, on ili ona ima pravo da podnese zahtjev Nadzornom organu i da se obrati Sudskom organu, u skladu sa zakonskim zahtjevima koji se primjenjuju u jurisdikciji u kojoj je došlo do pretpostavljenog kršenja. Štaviše, lice na koje se podaci odnose ima pravo na naknadu eventualne pretrpljene štete.

U slučaju pravnog spora ili zahtjeva koji lice na koje se podaci odnose podnese protiv Institucije koja prima podatke ili obje Institucije u vezi s obradom ličnih podataka tog lica, Institucije će uzajamno razmjenjivati informacije o takvim sporovima ili zahtjevima i nastojće da riješe spor ili zahtjev prijateljski i blagovremeno.

Ako lice na koje se podaci odnose podnese prigovor i Institucija koja prenosi podatke smatra da Institucija koja prima podatke nije postupila u skladu s garancijama predviđenim ovim klauzulama, Institucija koja prenosi podatke će obustaviti prenos ličnih podataka Instituciji koja prima podatke dok ne utvrdi da je ova posljednja zadovoljavajuće riješila problem. Institucija koja prenosi podatke će obavijestiti lice na koje se podaci odnose i Nadzorni organ o razvoju događaja.

IV. Nadzor

1. Vanjski nadzor nad pravilnom primjenom ovih klauzula garantuju Nadzorni organi.
2. Svaka institucija će sprovoditi redovne provjere vlastitih politika i procedura u primjeni ovih klauzula i njihove efikasnosti. Kao odgovor na razuman zahtjev institucije, institucija kojoj je dostavljen zahtjev će preispitati svoje politike i procedure o obradi ličnih podataka kako bi utvrdila i potvrdila da su garancije predviđene ovim klauzulama efikasno sprovedene. Ishod pregleda će biti dostavljen instituciji koja je zahtijevala pregled.
3. Ako institucija koja prima podatke, iz bilo kojeg razloga, nije u mogućnosti da efikasno sprovede garancije predviđene ovim klauzulama, bez odlaganja će obavijestiti instituciju koja prenosi podatke, u kom slučaju će ta institucija obustaviti prenos ličnih podataka Instituciji koja prima podatke dok ne bude smatrala da je ova posljednja zadovoljavajuće riješila problem. U tom smislu, Institucija koja prenosi podatke i Institucija koja prima podatke će informisati svoje nadzorne organe.
4. Ako Institucija koja prenosi podatke smatra da Institucija koja prima podatke nije postupila u skladu s garancijama predviđenim ovim klauzulama, Institucija koja prenosi podatke će obustaviti prenos ličnih podataka Instituciji koja prima podatke dok ne bude smatrala da je ova posljednja zadovoljavajuće riješila problem. U tom smislu, Institucija koja prenosi podatke će informisati svoj Nadzorni organ.

V. Pregled ovih klauzula

1. Strane se mogu konsultovati radi preispitivanja uslova ovih klauzula u slučaju značajne promjene primjenjivih zakonskih zahtjeva.
2. Izmjene stupaju na snagu kako je navedeno u članu 16 Sporazuma.
3. Svi lični podaci koji su već preneseni u skladu s ovim klauzulama nastaviće da se obrađuju primjenom garancija predviđenih njima.

AGREEMENT

BETWEEN

THE GOVERNMENT OF MONTENEGRO

AND

THE GOVERNMENT OF THE ITALIAN

REPUBLIC

ON

DEFENCE COOPERATION

PREAMBLE

The Government of Montenegro and the Government of the Italian Republic, hereinafter jointly referred to as the "Parties" and individually as a "Party",

Reaffirming the broad bilateral relationship between them, their common security challenges and experience working alongside each other, including their Armed Forces participation in NATO and other multinational formats;

Willing to build on and strengthen the existing links between their Armed Forces,

Having in mind the new security context in Europe, and the need to better coordinate their efforts for regional peace and stability;

Committed to addressing strategic security challenges and promoting international peace and security in the context of their multilateral commitments;

Recognising the benefits of further cooperation between the Parties, in particular through implementation of and adherence to NATO standards and capability targets;

Mindful that NATO Allies need to improve the effectiveness and efficiency of their comprehensive defence and security efforts by seeking to develop new approaches to bilateral and multinational defence and security cooperation, including through coordination, on a voluntary basis, of defence policies and plans, in order to deliver effective capabilities;

Taking into consideration the North Atlantic Treaty, done at Washington on 4 April 1949; the Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of the Forces, done at London on 19 June 1951 (hereafter "the NATO SOFA"); the United Nations Charter, done at San Francisco on 26 June 1945; the Agreement between the Government of the Italian Republic and the Government of Montenegro on the Exchange and Mutual Protection of Classified Information, done in Podgorica on 13 October 2015;

have agreed upon the following:

ARTICLE 1 DEFINITIONS

The terms used in this Agreement shall have the following meanings:

1. "Sending Party" means the Party sending Personnel, material and equipment to the Hosting Party for the implementation of this Agreement;
2. "Hosting Party" means the Party hosting the Personnel, material, and equipment of the Sending Party in its territory for the purpose of implementing this Agreement;
3. "Third Party" means any subject that is not a Part of this Agreement.
4. "Personnel" means the members of the Armed Forces and/or the civilian personnel of either Party, including the accompanying members forming part of their household, who have been involved in the activities carried out under this Agreement.

ARTICLE 2
PURPOSE AND SCOPE

1. The purpose of this Agreement is to provide a framework for developing and furthering bilateral cooperation and relations between the Parties in the field of defense, building on existing cooperation and seeking to identify new areas of mutually beneficial cooperation.
2. This Agreement shall be carried out in conformity with the Italian and Montenegrin legislation, as well as the applicable international law, and, as for the Italian Party, the obligations arising from Italy's membership of the European Union.

ARTICLE 3
AIMS OF COOPERATION

The Parties, subject to full and proper consultation and mutual consent, shall enhance their current bilateral defense cooperation with the following aims:

- a) to maintain peace and security;
- b) to promote their partnership and cooperation;
- c) to build upon and enhance the existing defense and security relations, understandings and trust already established between them;
- d) to identify, discuss and strive for a common understanding of strategic defense and security issues, and to address them together;
- e) to improve the effectiveness and efficiency of their defense policies and Armed Forces;
- f) to develop and enhance, as appropriate, the exchange of information, knowledge and cooperation at the expert level;
- g) to enhance interoperability and deployability and improve their capability to act jointly in international operations;
- h) to strive to optimize the use of their defense resources and improve cost-efficiency;
- i) to achieve technological benefits and efficiencies and develop capabilities relating to defense procurement and equipment support.
- j) promote and enhance commercial cooperation between state-owned and private defence industry actors and contractors.

ARTICLE 4
AREAS OF COOPERATION

1. The cooperation between the Parties shall include the following fields:
  - a) military training and education;
  - b) security and defence policy;
  - c) mutual participation in exercises/trainings or joint exercises activity or in observer capacity;
  - d) defense industry and procurement policy;
  - e) military cooperation and contact visits between the Armed Forces;
  - f) military medicine and health services;
  - g) logistic cooperation, grants and logistic support;

- h) communications, electronics and information systems;
  - i) military police;
  - j) operations other than war such as peacekeeping and/or humanitarian aid operations;
  - k) exchange of knowledge on military legal systems;
  - l) exchange of Personnel for professional development;
  - m) exchange of military personnel and units;
  - n) training and exchange of experiences in search and rescue;
  - o) hydrography;
  - p) military history and sport;
  - q) any other areas agreed upon by the Parties.
2. To implement cooperation under this Agreement, special subsequent Executive Agreements between the Parties or arrangements between the Competent Authorities, may be concluded within the framework of this Agreement if necessary.

ARTICLE 5 FORMS OF COOPERATION

The cooperation between the Parties shall be implemented in the following forms:

- a) working visits/meetings, such as bilateral Staff Talks and Expert meetings;
- b) visits of military delegations;
- c) participation to exhibitions of military equipment and armament, military exercises, seminars and conferences;
- d) exchange of lecturing and training Personnel, as well as the education of Montenegrin cadets at Italian Military Academies, and the advanced professional training of professional military personnel at Italian Military Educational Institutions;
- e) training exchange for Personnel, including peacekeeping training;
- f) visits to military ships, aircraft and other military structures;
- g) participation in symposium, conferences and courses;
- h) exchange of cultural and sport activities;
- i) other cooperation forms in the military sector upon which the Parties may agree.

ARTICLE 6 COMPETENT AUTHORITIES

The competent Authorities for the Implementation of this Agreement are:

- for the Government of Montenegro: the Ministry of Defense/Defense General Staff of Montenegro;
- for the Government of the Italian Republic: the Ministry of Defense/Defense General Staff of the Italian Republic.

ARTICLE 7
SECURITY OF CLASSIFIED INFORMATION

1. All aspects related to security of the Classified Information generated, handled or exchanged in the scope of this Agreement shall be regulated in compliance with the Agreement between the Government of the Italian Republic and the Government of Montenegro on the Exchange and Mutual Protection of Classified Information, done at Podgorica on 13 October 2015.
2. Access to information shall be granted only to the personnel who are appropriately security cleared and have a need to know.
3. Personnel of the Sending Party shall be required to comply with security regulations of the Host Party at all times.
4. In case of termination of this Agreement according to Article 16, the provisions of the Agreement referred to in Paragraph 1 of this Article shall continue to apply to Classified Information generated, handled or exchanged under this Agreement while it was in force.

ARTICLE 8
INTELLECTUAL PROPERTY

The Parties commit themselves to put into effect the procedures required to ensure the safeguarding of the intellectual property rights, including patents stemming, from the activities carried out in compliance with this Agreement, according to their respective national legislations and to applicable international law, as well as for the Italian Party, the obligations arising from Italy's membership of the European Union.

ARTICLE 9
LEGAL MATTERS

1. The exercising of criminal and/or disciplinary jurisdiction shall be carried out in accordance with Article VII of the NATO SOFA.
2. The Personnel of the Sending Party shall have no disciplinary authority over members of the Armed Forces of the Hosting Party nor shall members of the Armed Forces of the Hosting Party have disciplinary authority over the members of the Armed Forces of the Sending Party.

ARTICLE 10
COMPENSATION AND CLAIMS

Claims for injury, death or property damages incurred or caused by the Personnel sent by the Parties will be settled in accordance with Article VIII of the NATO SOFA.

ARTICLE 11
PRIVILEGES AND EXEMPTIONS

For all matters concerning privileges and exemptions for the Personnel of the Sending Party and their dependents, the terms of the NATO SOFA shall apply.

ARTICLE 12
MEDICAL SERVICES AND FINANCIAL MATTERS

1. Personnel shall be in good health condition to perform any activity under this Agreement. The Hosting Party may request a medical report showing that they are medically in good condition.
2. Each Party shall be responsible for its own expenses incurred in the implementation of this Agreement and subsequent Executive Agreements and arrangements, as regards:
  - a. travel expenses, per diem, salaries, insurance for illness and injury, as well as other allowance due to its own Personnel under its regulations;
  - b. medical and dental expenses, as well as those due to the removal or evacuation of its own sick, injured or deceased Personnel.
3. Without prejudice to the terms of item "b" above, the Hosting Party shall provide urgent emergency treatment, at medical facilities of its Armed Forces, to any Personnel of the Sending Party who may require medical assistance during the implementation of bilateral co-operation activities under this Agreement and subsequent Executive Agreements and arrangements, and, where necessary, at other health care facilities, provided that the sending Party pay its own cost.
4. All the activities carried out under this Agreement and subsequent Executive Agreements and arrangements shall be subject to the availability of funds of the Parties, according to their ordinary budget availability without any additional cost for the State budgets of the Italian Republic and Montenegro.

ARTICLE 13
CUSTOMS AND PASSPORT PROCEDURES

1. For all matters concerning residence, customs and passports regulations for Personnel, the terms of the NATO SOFA shall apply.
2. For all matters concerning residence, customs and passports regulations not covered by the NATO SOFA or any such other agreements, Personnel shall be subjected to the regulations of the Hosting Party.

ARTICLE 14
TAXES AND CUSTOM DUTIES

Defence materiel and equipment procured by the Ministry of Defence of Montenegro in

accordance with Article 4, Paragraph 1, Item d of this Agreement shall be exempt from any customs duties, import VAT, sales taxes and any other indirect taxes or property taxes and similar charges imposed in the territory of Montenegro.

ARTICLE 15 PERSONAL DATA PROTECTION

The protection of data is laid down in the Annex attached to this Agreement, which shall form an integral part thereof.

ARTICLE 16 SETTLEMENT OF DISPUTES

Any dispute arising out of the interpretation and or implementation of this Agreement shall be solved amicably through direct consultations and negotiations between the Parties. The Parties shall not refer any dispute to any Third Party, court or tribunal.

ARTICLE 17 FINAL PROVISIONS

1. This Agreement shall enter into force on the date of the receipt of the last of the two notifications by which the Parties inform each other of the completion of their respective national procedures for the entry into force of this Agreement.
2. On the date of entry into force of this Agreement, the Agreement between the Government of the Italian Republic and the Government of Montenegro on defense co-operation, done at Rome on 14 September 2011 shall be terminated.
3. This Agreement shall remain valid for an indefinite period unless either Party requests its termination.
4. The Parties may amend this Agreement at any time in writing by mutual consent. The amending agreements shall enter into force according to the same procedure provided in Paragraph 1 of this Article.
5. Each party has the right to terminate this Agreement at any time by informing the other Party by a written notice. The termination of this Agreement shall take effect six (6) months after the date of the receipt of such notification. The Parties may also jointly agree to terminate this Agreement at any time.
6. The termination of this Agreement shall be without prejudice to the obligation of the Parties resulting from articles 4.2, 11, 13.
7. The termination of this Agreement shall not affect the completion of any ongoing

projects, programs, activities and/or contracts which may continue until their completion, unless otherwise agreed by the Parties.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto, have signed this Agreement.

Done at _____ on _____ in two originals, each in Italian, Montenegrin and English languages, all texts being equally authentic. In case of any divergence on interpretation, the text in English shall prevail.

FOR THE GOVERNMENT OF
MONTENEGRO

FOR THE GOVERNMENT OF THE
ITALIAN REPUBLIC

Annex

Clauses on the transfer of personal data between competent Institutions, under Article 14 of the Agreement between the Government of the Italian Republic and the Government of Montenegro on defence cooperation

Having regard to Art. 46(2)(a) of the Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation / GDPR) and Montenegrin Law on Personal Data Protection,

Each "Competent Institution" of one of the Parties (from now on: Institution), under Art. 6 of the Agreement between the Government of the Italian Republic and the Government of Montenegro on defence cooperation (from now on: the Agreement), shall apply the guarantees on the transfer of personal data to an Institution of the other Party as specified in the Clauses of this Annex. Such guarantees are binding for the Parties and prevail over possible conflicting requirements included in their respective legislations.

I. Definitions

For the purposes of these Clauses, the following definitions shall apply:

- (a) "**personal data**": any information relating to an identified or identifiable natural person ("Data Subject"), under the Agreement. An identifiable natural person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identifier such as a name, an identification number, location data, an online identifier or to one or more factors specific to the physical, physiological, genetic, mental, economic, cultural or social identity of that natural person.
- (b) "**special category data**": personal data revealing racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership, genetic or biometric data for the purpose of uniquely identifying a natural person, as well as data concerning health or a natural person's sex life or sexual orientation.
- (c) "**criminal offence data**": personal data relating to criminal convictions and offences or related security measures.
- (d) "**ordinary personal data**": personal data other than special category or criminal offence data.
- (e) "**processing**": any operation or set of operations which is performed upon personal data or sets of personal data, whether or not by automated means, such as collection, recording, organisation, structuring, storage, adaptation or alteration, retrieval, consultation, use, disclosure by transmission, dissemination or otherwise making available, alignment or combination, restriction, erasure or destruction.
- (f) "**transfer**": sending of personal data by an Institution of one of the Parties to an Institution of the other Party.
- (g) "**further communication**": sending of personal data by a receiving Institution to another Institution of the same country.
- (h) "**further transfer**": sending of personal data by a receiving Institution to another Institution of a third country or an international organisation.
- (i) "**profiling**": any form of automated processing of personal data consisting of the use of personal data to evaluate certain aspects related to a natural person.

- (j) **“personal data breach”**: a breach of security leading to the accidental or unlawful destruction, loss, alteration, unauthorized disclosure of, or access to, personal data transferred, stored or processed.
- (k) **“applicable legal requirements”**: the existing regulatory framework applicable to any Institution, including personal data protection regulations.
- (l) **“supervisory Authority”**: the independent Authority set up by the Parties to supervise application of national legislation on the protection of personal data¹.
- (m) **“rights of the data subject”**:
  - (i) **“right to receive information”**: the right of a Data Subject to obtain information on the processing of personal data concerning him or her in a concise, transparent, intelligible and easily accessible form.
  - (ii) **“right of access”**: the right of a Data Subject to obtain confirmation as to whether or not personal data concerning him or her are being processed, and, where that is the case, to obtain access to his/her personal data and details of the ongoing processing.
  - (iii) **“right to rectification”**: the right of a Data Subject to obtain the rectification or integration of inaccurate personal data concerning him or her, without undue delay.
  - (iv) **“right to erasure”**: the right of a Data Subject to obtain the erasure of his or her personal data when they are no longer necessary in relation to the purposes for which they were collected or otherwise processed, or when the data have been unlawfully collected or processed according to these Clauses and applicable legal requirements.
  - (v) **“right to object”**: the right of a Data Subject to object at any time, on grounds relating to his or her particular situation, to processing of personal data concerning him or her, without prejudice to the existence of compelling legitimate grounds for the processing, which override the interests of the Data Subject, including the establishment, exercise or defence of legal claims in court.
  - (vi) **“right to restriction of processing”**: the right of a Data Subject to obtain the restriction of processing of his or her personal data when such data are inaccurate, the processing is unlawful, the Institution no longer needs the personal data for the purposes for which they were collected, or the Data Subject has lodged an opposition whose assessment is pending.
  - (vii) **“right not to be subject to automated decisions, including profiling”**: the right of a Data Subject not to be subject to a decision based solely on automated processing, including profiling, which produces legal effects concerning him or her or similarly significantly affects him or her.

¹ In Italy, the Supervisory Authority, under Art. 77 GDPR (EU) 2016/679, is the Italian Data Protection Authority (Garante per la protezione dei dati personali), whose activity is regulated by Art. 140-bis and subsequent articles of the Personal Data Protection Code (Legislative Decree 196/2003 and subsequent modifications and integrations). In Montenegro, the Supervisory Authority is the Agency for Personal Data Protection and Free Access to Information, whose activity is regulated by the Law on Personal Data Protection (Official Gazette of Montenegro, no. 79/08, 70/09, 44/12, 22/17 and 77/24).

II. Scope of Application

These Clauses apply to Personnel of the Parties involved in the cooperation activities listed under Art. 3, 4 and 5 of the Agreement.

In order to implement such activities, the Institutions shall exchange the following personal data of the Data Subjects:

1. ordinary data: personal details (name and surname, nationality, place and date of birth, residence / domicile), contact data (telephone, e-mail), professional data, security clearance, data referring to the participation to specific activities (visits, meetings, training courses, military exercises, humanitarian and peace-keeping operations, scientific or technical cooperation, commercial or production cooperation, sport activities, etc.);
2. special category data: physical and mental fitness conditions, health issues, biometric data, etc.;
3. criminal offence data: possible involvement in criminal cases.

III. Guarantees for the Protection of Personal Data

1. Limitation of purpose

Personal data shall be transferred between Institutions for the sole purpose of pursuing the purposes listed at paragraph II. The Institutions shall not further communicate or transfer personal data for purposes other than the above-mentioned ones, making sure to acquire appropriate guarantees in order to assure that the subsequent processing is limited to the said purposes, considering what prescribed at paragraph III.6.

2. Data quality and proportionality

The transferring Institution will only transfer personal data that are adequate, relevant and limited to what is necessary for the purposes for which they are transferred and further processed. Transfer of special categories of data or criminal offence data is permitted solely if strictly necessary for pursuing the purposes of the Agreement.

The transferring Institution shall ensure that, to its knowledge, the personal data it is transferring are accurate and, if necessary, updated. In case an Institution finds out that personal data transferred to another Institution are inaccurate, it shall inform the receiving Institution, which will correct the data as needed.

3. Transparency

Each Institution shall provide the Data Subject with general information on:

- (a) the identity and contact details of the Data Controller and, where applicable, of the Data Protection Officer;
- (b) the purpose, legal basis and modalities of personal data processing, including their storage period;
- (c) the recipients to whom such personal data can be sent as further communications or transfers, being sure of specifying the envisaged guarantees and reasons for sending the data;

- (d) the rights of the Data Subject according to these Clauses and applicable legal requirements, including the modalities for exercising such rights;
- (e) information on possible delays or applicable restrictions regarding the exercise of such rights;
- (f) the right to lodge a complaint with a Supervisory Authority, specifying the relevant contact details, as well the right to apply to a Judicial Authority².

Each Institution shall publish the above-mentioned general information on its web site, jointly with the Agreement. A copy of the general information, as well as a reference to such site, shall also be included in the individual communications to Data Subjects.

4. Security and confidentiality

Each Institution shall implement appropriate technical and organisational measures to protect personal data received from accidental or unlawful access, destruction, loss, alteration or unauthorised disclosure. Such measures shall include appropriate administrative, technical and physical security measures. Such measures shall include the classification of personal data as ordinary, special category and criminal offence data; the limitation of persons authorized to access personal data; the secure storage of personal data depending on their type and the adoption of policies intended to ensure that personal data are kept secure and confidential, including the implementation of pseudonymization and encryption techniques. The strictest security measures shall be implemented for the processing of special category and criminal offence data, providing also more selective access and special training for the operators.

In case the receiving Institution becomes aware of a personal data breach, it shall inform the transferring Institution within 48 hours, and take reasonable and appropriate measures to remedy or minimise possible negative effects for the Data Subjects, including informing such Subjects, without undue delay, of the occurrence of the breach, if it may pose a high risk for his or her rights and freedoms.

5. Modalities for the rights exercise

Each Institution shall implement appropriate measures in order, on a request from a Data Subject, to be able to:

- (1) confirm whether or not it is processing personal data concerning him or her and, where that is the case, provide access to such data and information on their processing, including information on processing purposes, data categories being considered, the origin and recipients of the data, envisaged storage period and the possibility of filing a complaint or appeal;
- (2) identify all the applicant's personal data transferred to the other Institution under these Clauses;
- (3) provide general information, also on its own web site, regarding the guarantees applicable to the transfer of data to the other Institution;

² With regard to Italy, the competent Judicial Authority, under Art. 79 GDPR, is the Ordinary Judge, as provided for at Art. 152 of the Personal Data Protection Code (Legislative Decree 196/2003 and subsequent modifications and integrations).

With regard to Montenegro, the competent Judicial Authority is Administrative Court, as provided for in Administrative Procedure Law (Official Gazette of Montenegro no. 56/14, 20/15, 40/16 and 37/17).

Each Institution shall act in a reasonable and timely manner on a Data Subject request for the rectification, erasure, processing limitation or opposition to processing of his or her personal data or for the exercise of his or her right not to be subject to automated decision-making. The mail or email addresses to file the above-mentioned requests must be specified in the general information sent to the Data Subjects, under paragraph III.3 on transparency. An Institution can take appropriate measures, for example charging a reasonable fee to cover the administrative costs of the request, or refusing to act on it, should such request be manifestly unfounded or excessive.

Each Institution can use automated procedures to pursue its purposes more effectively, on condition of illustrating its reasons and providing meaningful information regarding the logic used. In that case the prior and explicit consent of the Data Subject must be acquired, or the right not to be subject to automated decision-making be recognised. In any case, the Data Subjects have the right to obtain the correction of the inaccurate or incomplete information on him or her, and request a review of automated decisions by human intervention.

The rights of the Data Subjects may be limited, to the extent in which it is necessary and proportionate in a democratic society, to safeguard important objectives of public interest recognised by the Parties, in the spirit of reciprocity, which is a characteristic of international cooperation. The protection of the rights and freedoms of others, national security, defence, prevention, investigation, detection and prosecution of criminal offences, as well as the implementation of a monitoring, inspection or regulatory function connected, even occasionally, with the executive and supervisory activities of the Institutions, operating in the exercise of the official authority vested in them, fall into this scope. The aforesaid limitations, to be regulated by law, may continue to remain in place solely as long as the reason that originated them exists.

6. Further communication or transfer of personal data

6.1 *Further communication of personal data*

A receiving Institution can proceed to the further communication of personal data to another Institution of the same country solely with the prior written approval of the transferring Institution, and if the other Institution provides the same guarantees provided for in these Clauses. In the written authorization request, the receiving Institution must provide sufficient information on the type of data it intends to communicate, the other recipient Institution and the legal basis, reasons and purpose of the communication.

A receiving Institution can proceed, by way of exception, to the further communication of personal data to another Institution of the same country without the prior authorization of the transferring Institution solely if it becomes necessary for one of the following reasons:

- the protection of the vital interests of a Data Subject or another natural person;
- the establishment, exercise or defence of an administrative or judicial right;
- the conduct of an investigation or criminal proceedings closely connected with the activities for which they were transferred.

In the above-mentioned cases, the receiving Institution shall previously inform the transferring Institution about the further communication, providing details on the data required, the requesting Institution and the pertinent legal basis. Whenever providing such previous information may conflict with a confidentiality obligation, as in the case of ongoing investigations, the receiving Institution shall inform the transferring Institution of the occurrence of the further communication as soon as possible. In the above-mentioned cases, the transferring Institution must keep note of these notifications and communicate them to its Supervisory Authority on its request. The receiving Institution will seek to ensure the containment of the further communication, without previous authorization, of personal data received under these Clauses, in particular by invoking all the applicable exemptions and limitations.

6.2 *Further Transfer of Personal Data*

A receiving Institution can proceed to the further transfer of personal data to another Institution of a third country or an international organisation solely with the prior written approval of the transferring Institution, and if the other Institution provides the same guarantees provided for in these Clauses. In the written authorization request, the receiving Institution must provide sufficient information on the type of data it intends to transfer, the aforesaid other Institution and the legal basis, reasons and purposes of the further transfer.

7. **Duration of data retention**

The Institutions shall retain personal data for as long as required by applicable legal requirements, which must provide a time frame not exceeding what is necessary and proportionate in a democratic society for the purposes for which they are processed.

8. **Administrative and judicial protection**

If a Data Subject deems that an Institution has failed to meet the guarantees provided for in these Clauses or his or her personal data have been subject to unlawful processing, he or she has the right to lodge a claim with a Supervisory Authority and to apply to a Judicial Authority, in accordance with the legal requirements applicable in the jurisdiction where the presumed breach has occurred. Moreover, the Data Subject has the right to recover possible damages incurred.

In the event of a legal dispute or claim made by the Data Subject against the receiving Institution or both Institutions with regard to the processing of the personal data of such Subject, the Institutions will reciprocally exchange information on such disputes or claims and shall seek to settle the dispute or claim amicably and timely.

If the Data Subject raises an objection and the transferring Institution deems the receiving Institution has not acted in compliance with the guarantees provided for in these Clauses, the transferring Institution shall suspend the transfer of personal data to the receiving Institution until it shall deem the latter has solved the problem satisfactorily. The transferring Institution shall inform the Data Subject and Supervisory Authority about the development of the events.

IV. **Supervision**

1. The external supervision on the correct implementation of these Clauses is guaranteed by the Supervisory Authorities.

2. Each Institution shall conduct regular checks on its own policies and procedures in the implementation of these Clauses and their effectiveness. In response to a reasonable request by an Institution, the requested Institution shall review its policies and procedures on personal data processing to ascertain and confirm that the guarantees provided for in these Clauses have been effectively implemented. The outcome of the review shall be communicated to the Institution, which requested the review.
3. If a receiving Institution is unable, for any reason, to implement effectively the guarantees provided for in these Clauses, it shall inform without delay the transferring Institution, in which case such Institution shall suspend the transfer of personal data to the receiving Institution until it believes the latter has resolved the matter satisfactorily. In this regard, the transferring and receiving Institutions will keep their respective Supervisory Authorities informed.
4. If a transferring Institution deems the receiving Institution has not acted in compliance with the guarantees provided for in these Clauses, the transferring Institution shall suspend the transfer of personal data to the receiving Institution until it believes that the latter has resolved the matter satisfactorily. In this regard, the transferring Institution will keep its Supervisory Authority informed.

V. Review of these Clauses

1. The Parties may consult to review the terms of these Clauses in case of substantial change in the applicable legal requirements.
2. The amendments shall enter into force as specified in Art. 16 of the Agreement.
3. All personal data already transferred under these Clauses shall continue to be processed by applying the guarantees provided for therein.